

Μετασχηματισμός της Παιδούπολης Ζηρού σε Διεπιστημονικό Κέντρο Ερευνών

Γιώργος Δαγιαλής - 28/09/2026

Διπλωματική Εργασία

Όνομα Φοιτητή: Γιώργος Δαγιαλής

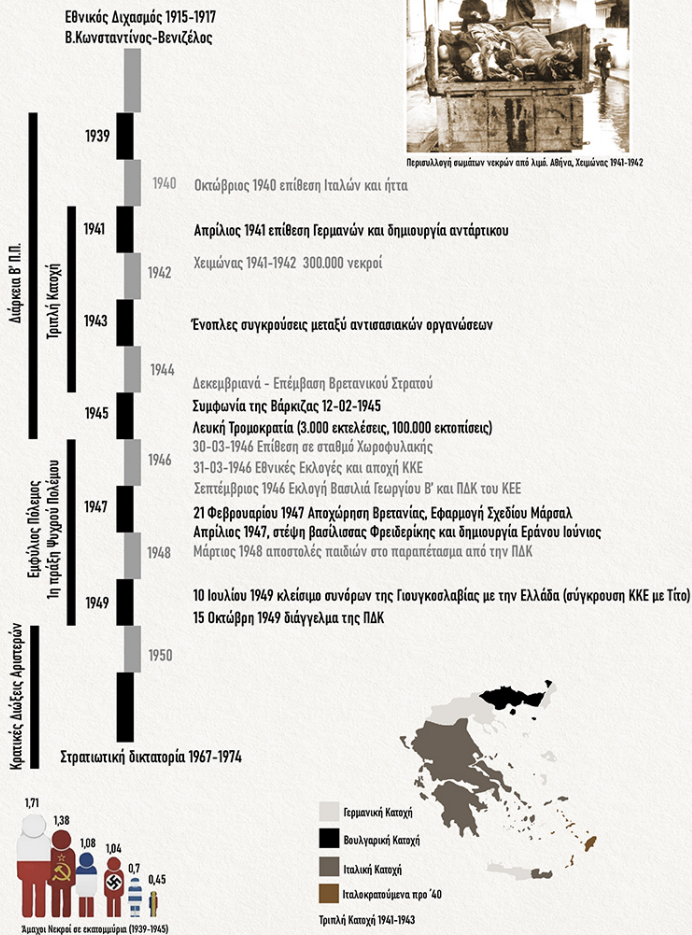
Επιβλέπων Καθηγητής: Σοφοκλής Κωτσόπουλος

Ημερομηνία Παρουσίασης: 26/9/2025

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης - Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

Η διπλωματική εργασία εξετάζει τη διαχείριση της συλλογικής μνήμης ενός κτηριακού συγκροτήματος που φέρει έντονο ιστορικό και ιδεολογικό φορτίο: της Παιδούπολης «Άγιος Αλέξανδρος» Ζηρού. Οι Παιδουπόλεις της Φρειδερίκης συγκροτήθηκαν ως ιδρύματα προστασίας απροστάτευτων παιδιών, οργανωμένα όμως μέσα από ένα αυστηρό, ιεραρχικό και πειθαρχημένο χωρικό σύστημα με κύριο στόχο τη «χρωματισμένη» διαπαιδαγώγηση των παιδιών.

Δεκαετία '40 & ίδρυση Παιδουπόλεων

Η Βασίλισσα Φρειδερίκη οργανωμένη στην Ναζιστική Γερμανική Ναζιστία.

Β
Α
Σ
Ι
Λ
Ι
Σ
Σ
Α

Προπαγανδιστικό βίντεο

Παιδοφύλαγμα - Παιδομάζωμα
Αντάρτες -
Συμμορφίτες -
ΕΑΜοβούλγαροι-
Ληστές

Η Βασίλισσα Φρειδερίκη σε μία από τις επισκέψεις της στην Παιδοπόλη Ζηρού

- Ενταλμένη Κυρία / 2 Παιδοπόλεις
- > 1 Διευθύντρια
- > 1 Κοινοτάχης Άντρας / 4 ομάδες
- > Ορμαδάρχες Γυναίκες 18-25 ετών
- > 44 παιδιά / ομάδα

Ο
Ρ
Γ
Α
Ν
Ω
Σ
Η

Τρόφιμα στους νηπιούς του καπνίστα τους

Εργαστήρια, Παιδοπόλη Λέρου 1949

Εργαστήρια Τεχνικής, Παιδοπόλη Ζηρού

- Εργαστήρια Εκπαίδευσης:
- ηλεκτρολόγων
 - ξυλουργών
 - ταγκάρηδων
 - αρτοποιών
 - κηπουρών

- Αυτόνομες Κινοήσεις:
- Κήποι Λαχανικών
 - Χοιροτροφία, Κατέσια
 - Ηλεκτρογενήτριες
 - Ράφτες

Σκάνδαλο 1:

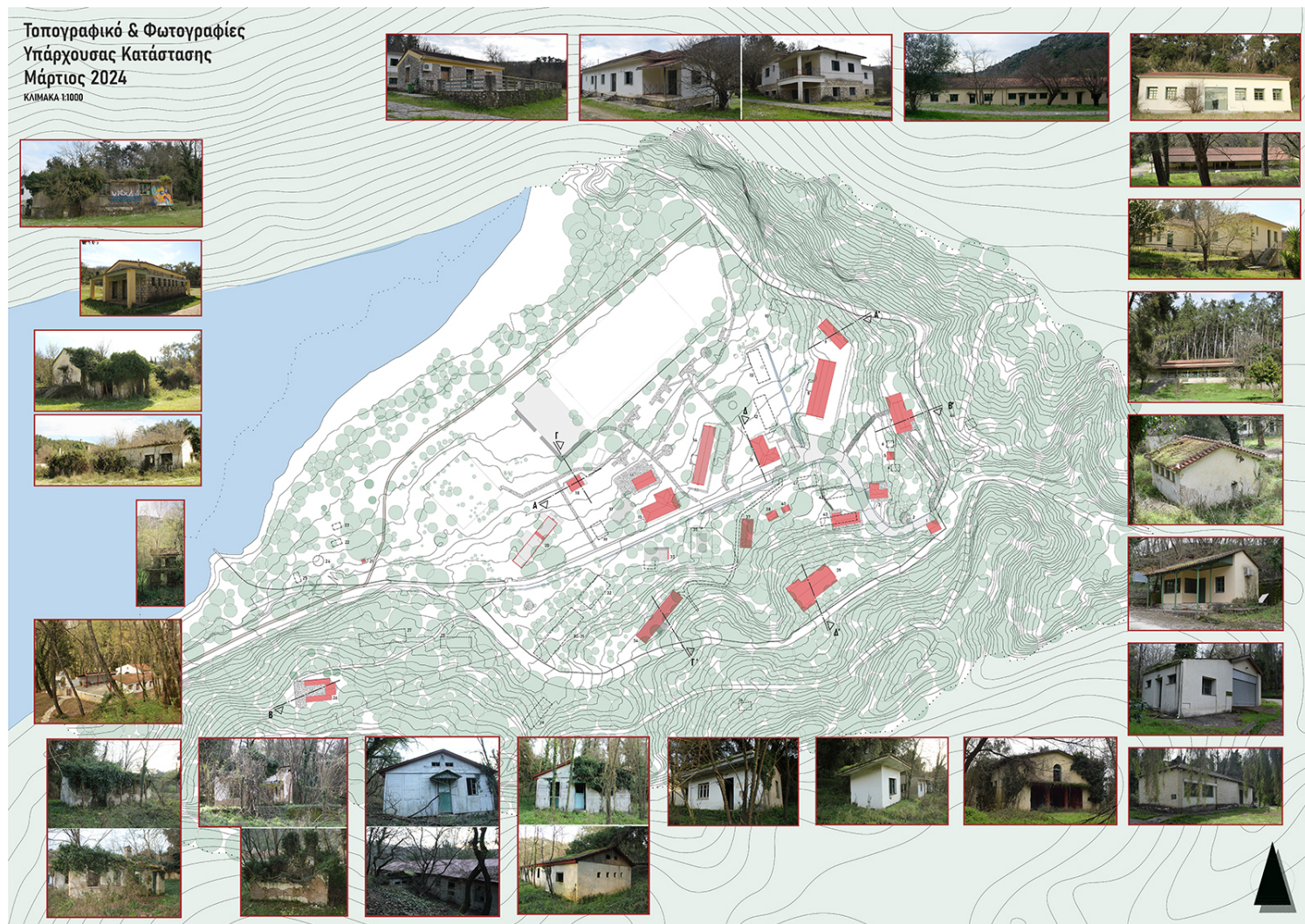
Παλήσιες χιλιάδων παιδιών & κυκλώματα υιοθεσίας

Σκάνδαλο 2:

Ανήλικη παιδική εργασία αμσθί σε βιομηχανίες

Δεκαετία '40 & Ίδρυση Παιδουπόλεων

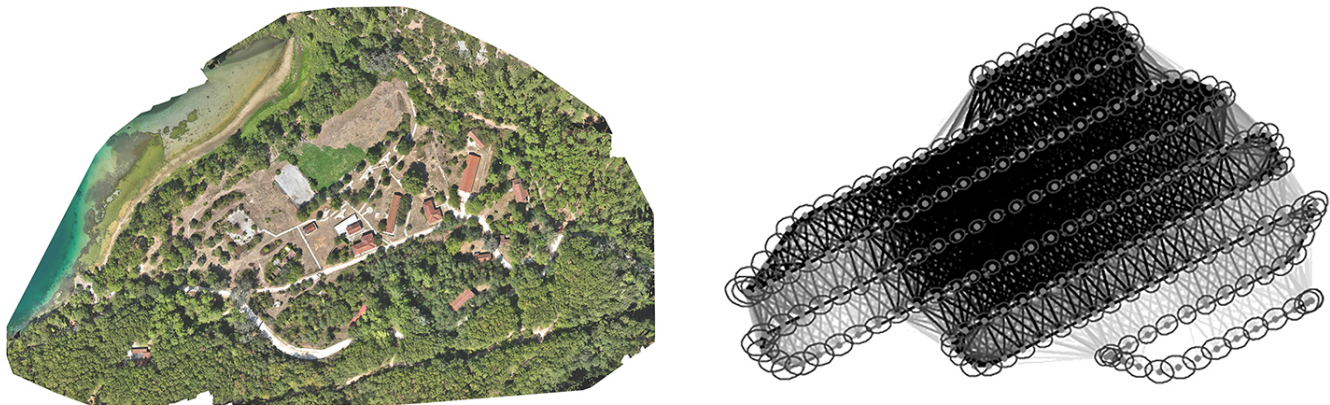
Το συγκρότημα της Ζηρού, δωρεά του Ελβετικού Ερυθρού Σταυρού, αναπτύχθηκε ως ένας αυτόνομος οικισμός στις όχθες της λίμνης Ζηρού, όπου η καθαρότητα της τυπολογίας και η τυποποίηση της κατασκευής αποτύπωναν μια λογική ελέγχου και οργάνωσης της καθημερινότητας.

Τοπογραφικό Υπάρχουσας Κατάστασης

Η εργασία ξεκινά με εκτενή ανάλυση και αποτύπωση του συγκροτήματος, από την ίδρυσή του έως την εγκατάλειψή του χρησιμοποιώντας τυπικά και σύγχρονα μέσα αποτύπωσης. Η τυπολογία των ξύλινων κοιτώνων, με τον γραμμικό άξονα κυκλοφορίας και την επαναληπτική διάταξη μικρών θαλάμων εκατέρωθεν, αναγνώστηκε ως βασικός χωρικός μηχανισμός πειθαρχίας. Η δυνατότητα αποσυναρμολόγησης και μεταφοράς κτιρίων, καθώς και η τυποποιημένη κατασκευή τους, φανερώνουν μια εκβιομηχανισμένη λογική παραγωγής, χαρακτηριστική μιας μεταπολεμικής περιόδου όπου η αρχιτεκτονική λειτουργούσε ως εργαλείο κοινωνικής διαμόρφωσης. Η αποτύπωση δεν αποτέλεσε απλώς καταγραφή, αλλά διαδικασία κατανόησης των σχέσεων μεταξύ κτισμένου χώρου, υπαίθριων διαδρομών και φυσικού τοπίου. Επιπλέον, έγινε ειδική μνεία στις χωρικές εξελίξεις κατά την διάρκεια λειτουργίας της Παιδούπολης με στόχο την κατανόηση των χωρικών επεμβάσεων ενόσω λειτουργούσε. Τέλος, μετά την καταστροφική πυρκαγιά του Αύγουστο του 2025 τόσο της γύρω περιοχής όσο και του ίδιου του συγκροτήματος, πραγματοποιήθηκε δεύτερη αυτοψία. Οι εντονότερες επιπτώσεις αφορούν την καταστροφή των δύο μοναδικών απομεινάντων ξύλινων τυπικών κτιρίων.

Πτήση Drone & Point Cloud

Ορθοφωτογράτης και Διάγραμμα Φωτογραφιών του Drone & Αλληλοκαλύψεων αυτών κατά τουλάχιστον 70% (Εκπονητής: Βασίλης Δημητρίου, ΤοποMap)

Άποψη του Point Cloud (Pix4Dsurvey)

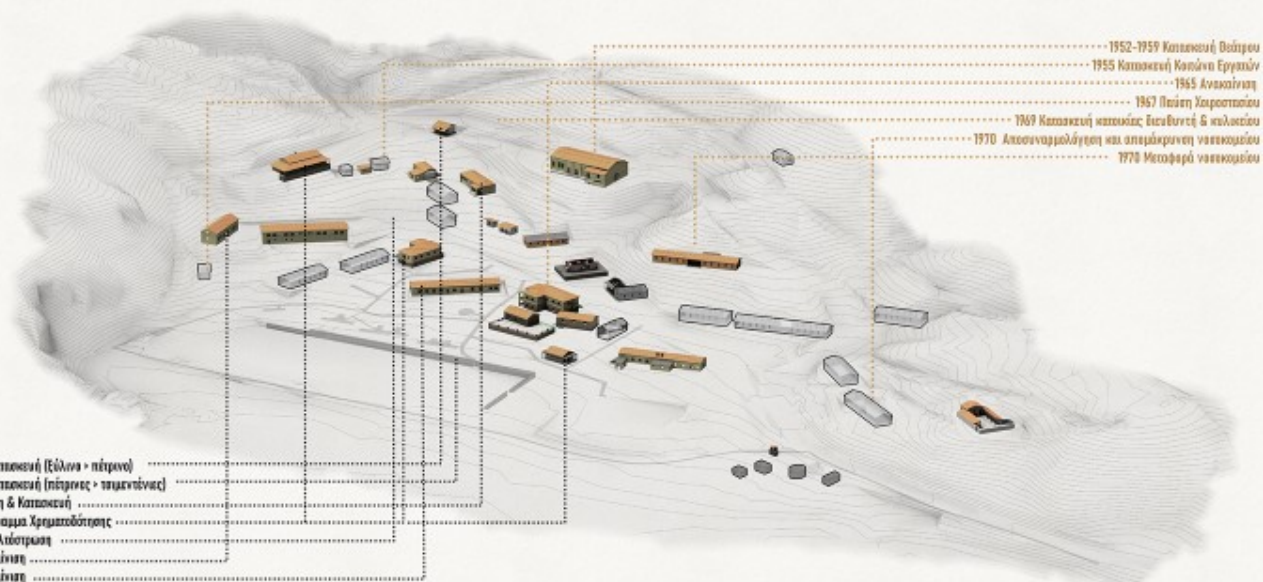
Point Cloud

Τομές Υπάρχουσας Κατάστασης

Τομές Υπάρχουσας Κατάστασης

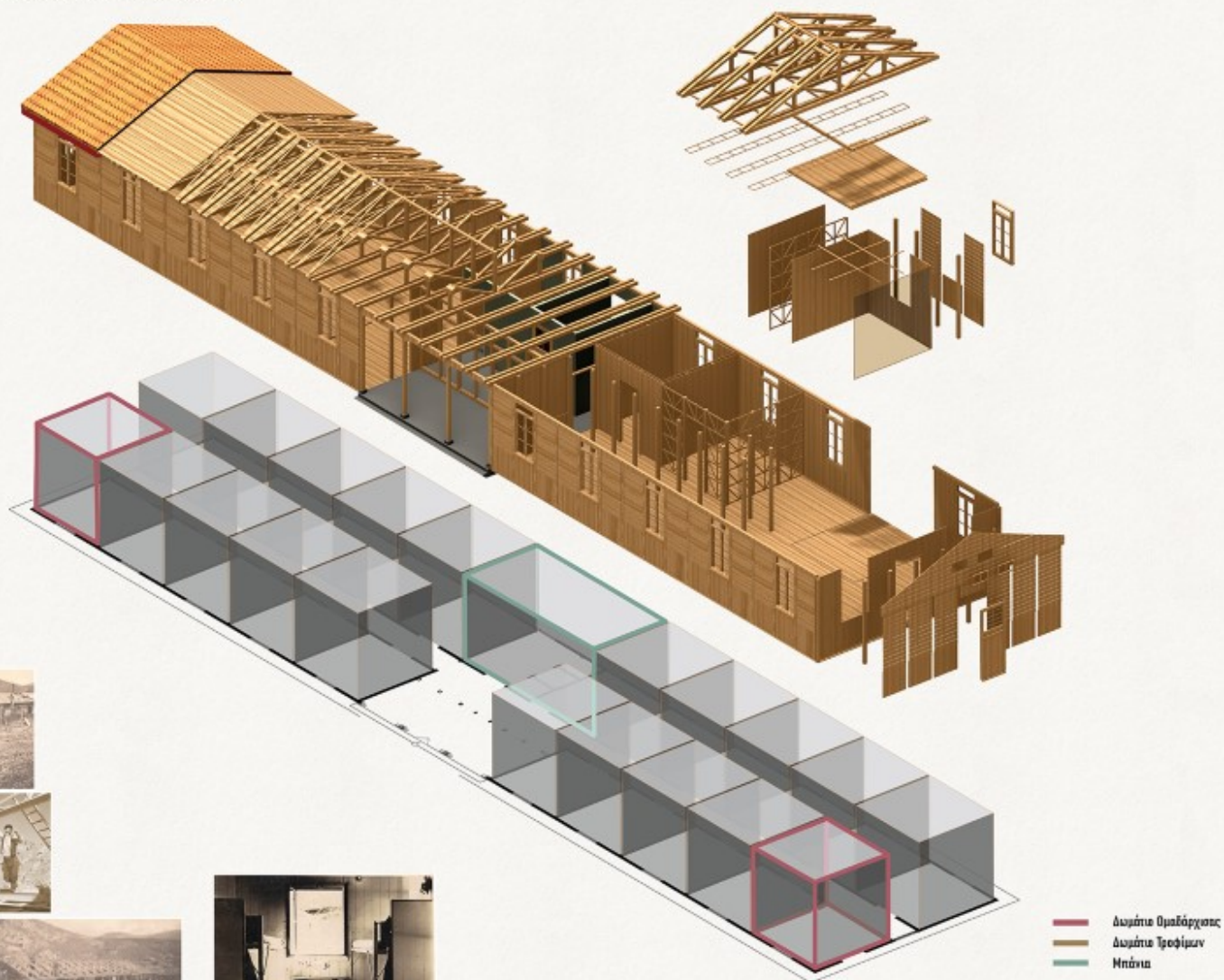
1952

2024

Διάγραμμα εξελικτικής πορείας

Τυπολογία ξύλινων κατασκευών

Παλιός & Εργαστήριο

Βασιλεία Αρμενίας, καμάρα Αρμενίας '90

Θεμέλια & Κατασκευή

Μέγιστο λήθητος με όλο τον κλάδο αναρρίχησης

Βασική λήθητος

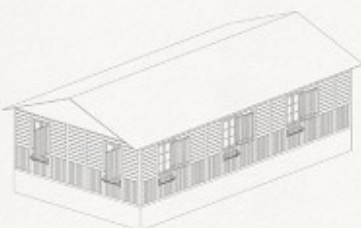
Μέγιστο λήθητος με όλο τον κλάδο αναρρίχησης

Μέγιστο λήθητος με όλο τον κλάδο αναρρίχησης & όλο τον κλάδο αναρρίχησης

Μορφολογία

Καμάρα-Βίλας γύρω από: κέντρο, Κέντρο, Κέντρο, Κέντρο

Όρος, Κέντρο, Κέντρο, Κέντρο

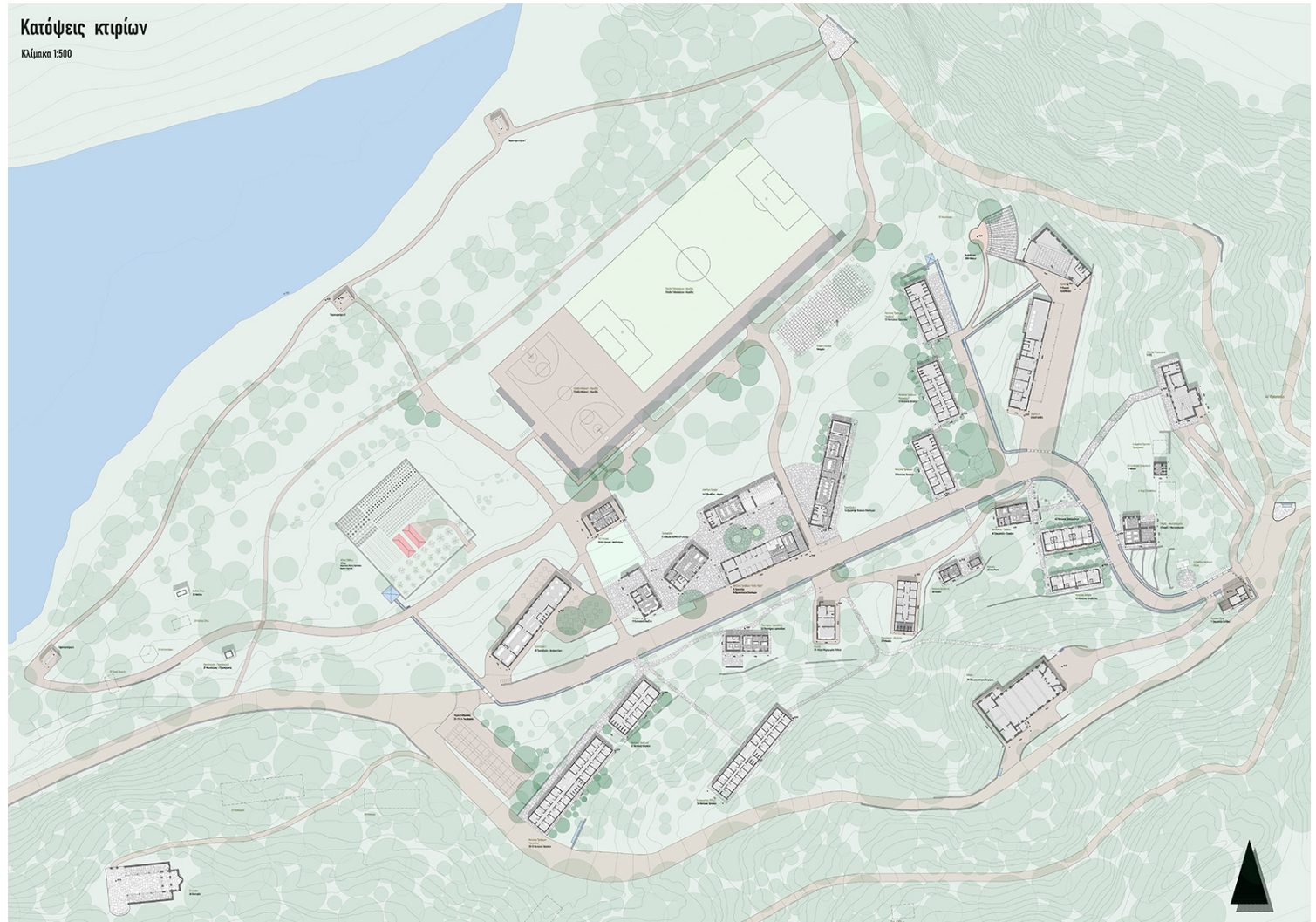

Διάγραμμα Τυπολογίας ξύλινου κτιρίου

Διάγραμμα Πυρκαγιάς

Η πρόταση μετασχηματισμού στηρίζεται σε τρεις βασικές αρχές:

α) την αναβίωση του τόπου μέσω της ενεργής και μακρόχρονης παρουσίας χρηστών, β) τον μετασχηματισμό των χωρικών στοιχείων που αναπαρήγαγαν τον εγκλεισμό και γ) την διατήρηση της εκπαιδευτικής λειτουργίας με νέα μορφή, ως έρευνα και εξερεύνηση. Το συγκρότημα επανανοσηματοδοτείται ως Διεπιστημονικό Κέντρο Ερευνών υπό την αιγίδα του Ελληνικού Δημόσιου Πανεπιστημίου, όπου φυσικές και ανθρωπιστικές επιστήμες συνυπάρχουν. Οι ερευνητές διαμένουν στους ανασκευασμένους κοιτώνες και δραστηριοποιούνται τόσο εντός του συγκροτήματος όσο και στο ευρύτερο τοπίο, αξιοποιώντας τη λίμνη και το δασικό περιβάλλον ως πεδίο μελέτης.

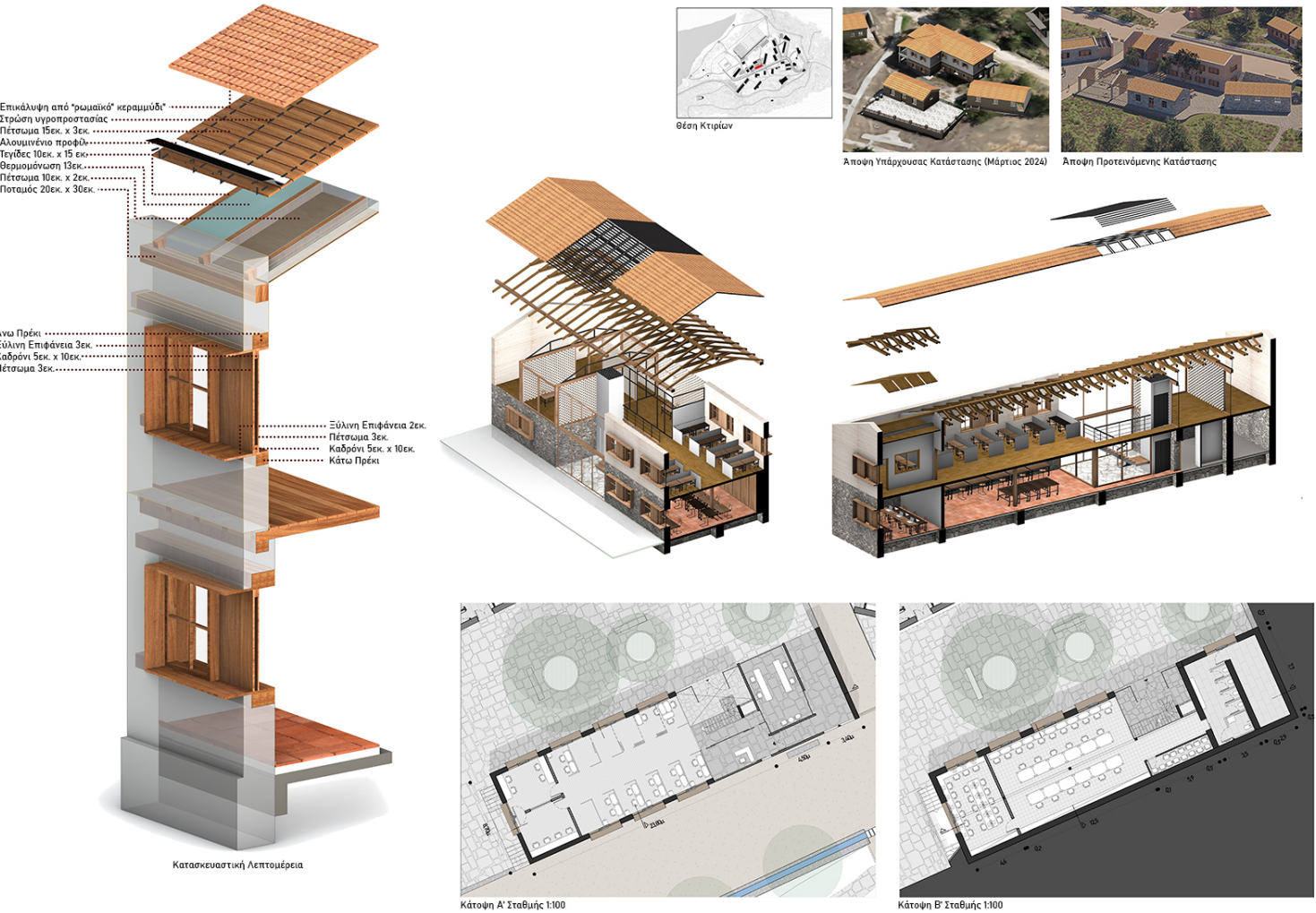
Κάτοψη Πρότασης 1.500

Κάτοψη Πρότασης 1.200

Σε αρχιτεκτονικό επίπεδο, η στρατηγική δεν επιδιώκει την απόκρυψη του παρελθόντος αλλά τη μεταγραφή του. Οι κοιτώνες διατηρούν την τυπολογική τους καθαρότητα, αναδεικνύοντας την κατασκευαστική τους λογική, ενώ προσαρμόζονται σε νέες συνθήκες κατοίκησης με περιορισμένες και σαφείς επεμβάσεις. Η διάκριση δημόσιου και ιδιωτικού οργανώνεται μέσω δύο συστημάτων διαδρομών διαφορετικής υλικότητας - πατημένο χώμα για τις δημόσιες κινήσεις και πέτρα για τις ιδιωτικές - εισάγοντας μια διακριτική αλλά αναγνώσιμη χωρική ιεράρχηση. Η φύτευση λειτουργεί ως φίλτρο ορατότητας γύρω από τους χώρους διαμονής, μετασχηματίζοντας την έννοια του ορίου από σκληρό διαχωρισμό σε φυσική διαβάθμιση.

Κτίριο Ανθρωπιστικών Επιστημών

Κτίριο Ανθρωπιστικών Επιστημών

Στα κοινόχρηστα κτίρια επιχειρείται μορφολογική ενοποίηση μέσω επεμβάσεων στις όψεις και ανάδειξης της κεντρικής εισόδου, ενισχύοντας τον δημόσιο χαρακτήρα τους. Παράλληλα, η παραμονή λειτουργιών όπως το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και το ΚΔΑΠ ΑμεΑ, καθώς και η ενίσχυση της δημόσιας παρουσίας, συνδέουν -για πρώτη φορά- το συγκρότημα με την τοπική κοινωνία.

Η εργασία επιχειρεί, τελικά, να μετατρέψει έναν χώρο που οργανώθηκε ως κλειστή και πειθαρχημένη κοινότητα σε ένα ανοιχτό σύστημα γνώσης και συνύπαρξης. Μέσα από τη συνύπαρξη διατήρησης και μετασχηματισμού, η αρχιτεκτονική λειτουργεί ως μηχανισμός επανανοηματοδότησης, όπου η μνήμη δεν διαγράφεται αλλά ενσωματώνεται σε ένα νέο, συλλογικό μέλλον.

Μακέτα Πρότασης 1:200

Μακέτα Πρότασης 1:500

The diploma thesis examines the management of collective memory in a place marked by strong historical and ideological significance: the Paidopoli's "Agios Alexandros" in Ziros. The "Paidopolis of the Queen Frederica" were founded as institutions for the protection of unaccompanied and vulnerable children. However, they were organized through a strict, hierarchical, and disciplined spatial system, primarily aiming at the ideologically oriented upbringing of their residents. The Ziros complex, a donation of the Swiss Red Cross, developed as a self-sufficient settlement on the shores of Lake Ziros, where the clarity of its typology and the standardization of its construction reflected a logic of control and regulation of everyday life.

The thesis begins with an extensive analysis and documentation of the complex, from its establishment to its abandonment. The typology of the wooden, defined by a linear circulation axis and the repetitive arrangement of small rooms on either side, is interpreted as a fundamental spatial mechanism of discipline. The capacity for disassembly and relocation of buildings, along with their standardized construction, reveals an industrialized logic of production characteristic of a post-war period in which architecture functioned as a tool of social formation. The documentation process therefore operated not merely as a record, but as a method for understanding the relationships between built form, open circulation routes, and the surrounding natural landscape.

The transformation proposal is based on three main principles: the revitalization of the site through the active and long-term presence of users; the reinterpretation of spatial elements that once reproduced enclosure; and the preservation of the educational function in a new form, oriented toward research and exploration. The complex is redefined as an Interdisciplinary Research Center under the auspices of the Greek Public University, where natural and human sciences coexist. Researchers reside in the restored dormitories and operate both within the complex and across the wider landscape, using the lake and forest environment as fields of study.

Architecturally, the strategy does not seek to conceal the past but to reinterpret it. The dormitories retain their typological clarity, highlighting their structural logic, while being adapted to contemporary living conditions through limited and precise interventions. The distinction between public and private space is organized through two circulation systems of different material expression -compacted earth for public routes and stone for private paths- establishing a subtle yet legible spatial hierarchy. Vegetation acts as a visual filter around residential areas, transforming the concept of the boundary from a rigid separation into a gradual, natural transition.

In the shared buildings, morphological coherence is pursued through façade interventions and the emphasis of central entrances, reinforcing their public character. At the same time, the continuation of functions such as the Environmental Education Center and the Center for Creative Activities for Children with Disabilities, together with the strengthening of public access, reconnects the former Paidopolis with the local community.

Ultimately, the thesis seeks to transform a site once organized as a closed and disciplined community into an open system of knowledge and coexistence. Through the coexistence of preservation and transformation, architecture becomes a mechanism of reinterpretation, where memory is not erased but integrated into a new collective future.